

**TRAINING BY OBJECTIVES : AN ECONOMIC APPROACH TO
MANAGEMENT TRAINING**

(New York: The Macmillan Company, 1970)

by

GEORGE S. ODIORNE

Bugün sosyal bilimler alanında çağımızı etkisi altında bulunduran belli başlı üç düşünce sisteminden söz edilebilir. Bunlar sistem kuramı, amaçlarla yönetim ve örgütsel faaliyetlerin değerlendirilmesinde ekonomik analiz ve yöntemlerden geniş ölçüde yararlanma yoluna gidilmesidir. George S. Odiorne, bu yapıtında bu üç düşünce sistemini bir araya getirmekte; önemi gün geçtikçe artmakta olan eğitim ve yetiştirme programlarında bu düşünce sistemlerinden yararlanma olanaklarını araştırmaktadır. Yazara göre, işsizliği önlemenin bir yöntemi olarak işgücünün geliştirilmesine verilen önem, yüksek bir teknolojik düzeyde faaliyet gösteren işletmelerin ihtiyacını karşılamak üzere üstün teknik yeteneklere sahip personele gösterilen talep, iş örgütlerinin yerinden yönetim eğilimi, erken emeklilik, daha kısa çalışma saatleri ve çok sayıda yeni eğitim yöntemlerinin geliştirilmiş olması gibi türlü etmenler bugün bir eğitim devriminin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ancak, bütün dikkatleri üzerinde toplamış olmakla beraber, bugüne kadar geliştirilmiş bulunan eğitim ve yetiştirme programlarının uygun soruları sormak ve bu sorulara geçerli cevaplar vermek olanağına kavuşamamış oldukları görülmektedir.

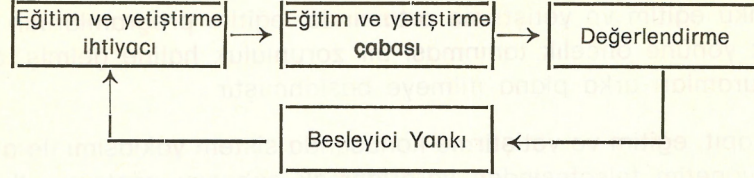
Bugüne dek birçok eğitim ve yetiştirme programı öğretim kurumları etrafında geliştirilmiş ve planlanmıştır. Ancak, bu programların belirli amaçları gerçekleştirilmeye yönelmeleri ya da belirli sonlara hizmet etmeleri üzerinde durulmamış; eğitim ve yetiştirme programlarına katılanların en etkin biçimde öğrenmelerine olanak sağlayacak öğretim yöntemlerini bulmak yolunda çaba harcanmıştır. Diğer bir deyişle, eğitim programlarının iktisadi yönü geniş ölçüde ihmal edilmiştir. Açıktır ki araçların etkenliğini saptayan etmenlerin başında amaçlar gelmektedir. Amaçların özel girişimde kâr kavramının çerçevesi içinde saptanması oldukça kolay olmaktadır. Kamu yönetiminde planlama-programlama-bütçeleme sisteminin (PPBS) uygulamaya başlanmış olması, kamu örgütlerinin de bir ekonomik yönü bulunduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Böylece, yazara göre,

bugünkü eğitim ve yetiştirme ortamında, eğitim programlarının ekonomik yönüne öncelik tanınması bir zorunluluk haline gelmiş, öğretim kuramları arka plana itilmeye başlanmıştır.

Yapıt, eğitim ve yetiştirme konusunda sistem yaklaşımı ile amaçlarla yönetim felsefesinden yararlanmak çabasını gösteren ilk girişim olmaktan başka, son yirmi-otuz yılın en yaygın, üzerinde en çok durulan ve en çok benimsenen isteklendirme, insancıl ilişkiler ve duyarlık eğitimi gibi belli başlı kuramların eğitim alanındaki geçerliliğini tartışmakla da dikkatleri üzerinde toplamaktadır.

Eser, üç bölüm, onyediyi kısım ve 354 sayfadan oluşmuştur. Yapıtın dört kısımdan meydana gelen birinci bölümü eğitim ve yetiştirmeye ekonomik yaklaşım üzerinde durmakta ,bugünkü ortamda geçmişte harcanan birçok yetiştirme çabalarının ne ölçüde geçersiz olduğuna değinmektedir. Birinci kısımda yazar, geleceğin eğitim ve yetiştirme ihtiyacının çok yüksek olduğunu, ancak bu ihtiyaç karşılanırken eğitim ve yetiştirmenin işgücüne yapılan bir yatırım olduğunun, hareket noktası olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmekte, eğitim programlarının kâr kavramı etrafında geliştirilmeleri zorunluluğunu belirtmektedir. İkinci kısımda, yöneticilerin yetiştirilmeleri ile ilgili olarak ekonomik ve davranışsal amaçlar arasında gerekli ilişkilerin kurulması üzerinde durulmaktadır. Üçüncü kısımda isteklendirme eğitiminin, dördüncü kısımda ise duyarlık eğitiminin sakıncaları belirtilmektedir.

Kitabın ikinci bölümünde eğitim ve yetiştirmeye yeni bir bakış açısı sunulmaktadır. "Amaçlarla eğitime sistemik yaklaşım" adı verilen bu yeni eğitim ve yetiştirme modeli, yazara göre, eğitimden sorumlu yöneticilere günlük faaliyetlerini etkin bir biçimde yürütmelelerinde yardımcı olacağı gibi, onların sorunlara süratle cevap vermelerine, yeniyi getirmelerine ve bir değişim ajanı olarak hareket etmelerine de olanak sağlayacaktır. Altı kısımdan meydana gelen bu bölümde, önce "sistem" in ne olduğu, çeşitli yetiştirme sistemleri, eğitim alanında bunlardan biri olan sibernetik sistemden nasıl yararlanılabileceği tartışılmakta, daha sonra da geliştirilen modelin, ihtiyacı saptamak, eğitim programını planlamak, gerekli materyali hazırlamak ve eğitimin sonuçlarını değerlendirmek için nasıl kullanılabileceği üzerinde durulmaktadır. Kısacası, bu bölümde, eğitim ve yetiştirme programlarının ekonomik amaçlara yöneltilmesinin bir aracı ya da yöntemi olarak sistem yaklaşımı sunulmaktadır. Bu yaklaşımın özü aşağıdaki şekil ile açıklanmaktadır.

Üçüncü bölümde, çeşitli öğrenme kuramları özetlenmekte, farklı ölçütler kullanılarak sınıflandırılmakta ve 1970'lerin eğitim ve yetiştirmeye ilişkin istemlerinin neler olabilecekları tartışılmaktadır. Yedi kısımdan oluşan bu bölümde, Neal Miller, Clark L. Hull, Gestalt kuramcıları, Edward Chace Tolman, Kurt Lewin ve Abraham Maslow gibi ünlü düşünürlerin öğrenme kuramları ile rol oynama, örnek olay çalışmaları, yönetim oyunları, işçilerin işbaşında eğitilmeleri ve yönetici eğitimi gibi türlü eğitim ve yetiştirme yöntemleri eleştirilmektedir.

Ana hatlarıyla eğitimciler, yöneticiler ve yönetici yetiştirme uzmanları için hazırlanan yapıt, aynı zamanda, öğretmenler ve öğrenciler tarafından bir ders kitabı olarak yararlanılabilecek biçimde düzenlenmiştir. Bu amaçla kullanıldığında daha yararlı olabilmesi için her kısmın sonuna gerçek hayattan alınan bir ya da birden çok örnek olay ile tartışmalara temel teşkil etmek bakımından örnek olaylara ilişkin birer soru listesi eklenmiştir.

Bunlardan başka, oldukça akıcı ve basit bir dille kaleme alınmış olması ve kısım sonlarında yer alan özetler de eserin zevkle okunmasını sağlamakta ve yazarın iletmek istediği ana fikirlerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

Kitaptaki ilk iki kısım, Amerikan Yetiştirme ve Geliştirme Derneği tarafından verilen "Yılın Makalesi" ödülünü kazanmıştır.

Ülkemiz açısından son derece önem taşıyan ve günümüzde büyük bir ihtiyaç olarak beliren personel ve yöneticilerin eğitim ve yetiştirilmesi konusunu, yepyeni bir yaklaşımla ele alıp işleyen; eğitim ve yetiştirme programlarını ekonomik amaçlara dayandıran; ve bu programları sistem kuramı ile amaçlarla yönetim felsefesinin çizdiği çerçeve içine oturtan bu yapıtın gerek kamu gerekse özel sektörün eğitici ve yöneticilerine ve Üniversite çevrelerinde bu tür programların düzenlenmesi yönünde çaba harcayanlara ışık tutacağı açıktır.

Doç. Dr. Ülkü Dicle
İşletmecilik Bölümü
Ortadoğu Teknik Üniversitesi
Ankara